

บทความ ๖/๒๕๖๓

วีระเชษฐ์ จรรยากุล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

บ้านจะพังไหมหนอ

บริษัทก่อสร้างไปสร้างอาคาร แล้วบ้านข้างเคียงเดือดร้อน จึงไปขอเอกสารเรื่องการขอต่อเติมจากหน่วยงานที่อนุญาต

องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งขอหาหรือไปว่า ชาวบ้านไปร้องเรียนเรื่องผลกระทบจากการก่อสร้างอาคาร คือมีการต่อเติม ก็เลยขอเรื่องแบบแปลนการก่อสร้าง ใบอนุญาต จะให้ได้ไหม

คณะกรรมการตอบข้อหาหรือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาแล้วก็มีหนังสือตอบชี้แจงไปว่า ข้อมูลที่เขาขอเป็นข้อมูลการปฏิบัติงานทั่วไปของหน่วยงานของรัฐ ไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และบุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ ก็มีสิทธิขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องได้ตามมาตรา ๑๑ กรณีนี้ ผู้ขอเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโดยตรง จึงมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารได้ แต่หากหน่วยงานของรัฐคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าเป็นข้อมูลข่าวสารของบริษัท จะสอบถามให้แจ้งคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ ก็ได้ แล้วถ้าบริษัทคัดค้าน ก็ต้องใช้ดุลพินิจว่าคำคัดค้านรับฟังได้หรือไม่ หากรับฟังได้ว่าเหตุผลเข้าลักษณะมาตรา ๑๕ ก็อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย แล้วแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘ แก่ผู้ขอ แต่หากเห็นว่าคำคัดค้านรับฟังไม่ได้ ก็แจ้งสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านให้ผู้คัดค้านคือบริษัท ไปพิจารณาใช้สิทธิอุทธรณ์ด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนราชการอื่น ๆ เก็บเรื่องนี้เป็นแนวปฏิบัติอ้างอิงได้ครับ มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไปได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๘ www.oic.go.th

(หรือ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒)

“ข้อมูลโปร่งใส ราชการพร้อมให้ข้อมูล”

เป็นคดีกันอยู่

นี่ก็สงสัยเหมือนกัน หรือไปเหมือนกัน ว่าหน่วยงานของรัฐขอเอกสารที่เป็นคดีกันอยู่ จะเปิดเผยให้ได้หรือไม่ แต่ดีครับเพราะท่านมีหนังสือหารือไปเราตอบเป็นหนังสือหน่วยงานใช้เป็น เอกสารอ้างอิงการปฏิบัติต่อไปได้

เรื่องนี้องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง มีหนังสือไปหารือคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการว่า อำเภอเมืองขอเอกสารเกี่ยวกับการสอบข้อเท็จจริงกรณีที่มีการร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ช.ประจำ จังหวัด ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินโครงการก่อสร้างถนนนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินคดีอาญากับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการดังกล่าว จึงหารือว่า จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวให้อำเภอเมือง ได้หรือไม่

คณะกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาแล้วก็มี หนังสือตอบชี้แจงไปว่า ที่ได้หารือไปนั้นเป็นการขอข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน จึงไม่อยู่ ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่ก็มีข้อสังเกตว่า มาตรา ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ บัญญัติให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใด ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบก็ได้ ดังนั้น อำเภอเมืองจึงมีอำนาจสั่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเอกสารตามที่หารือได้ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ฉบับดังกล่าว

สรุปว่าตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ทรงสิทธิหรือผู้มีสิทธิขอ ข้อมูลข่าวสารของราชการจากหน่วยงานของรัฐได้ ต้องเป็นประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะ ประชาชน หน่วยงานของรัฐขอโดยอ้างกฎหมายนี้ไม่ได้ แต่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กันได้ตามพระราชบัญญัติ ฉบับอื่นครับ มีข้อสงสัยการปฏิบัติหรือจะใช้สิทธิตามกฎหมายนี้หารือไปได้ครับที่ ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๘ www.oic.go.th

(หารือ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒)

“ข้อมูลโปร่งใส ราชการไทยไร้ทุจริต”

ผมป่วยเพราะทำงานหนักนะ

เรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ผมขอเข้าใจว่าตนเองทำงานหนักจนเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย ส่วนหน่วยงานก็สงสัยว่าป่วยจากสาเหตุอะไรกันแน่ เกิดจากไปออกกำลังกายหนัก ๆ หรือเปล่า ก็เลยมีหนังสือไปถึงโรงพยาบาล ใครขออะไร ไปดูกัน

นายโอเป็นบุคลากรของธนาคารของรัฐแห่งหนึ่ง มีหนังสือถึงฝ่ายทรัพยากรบุคคล ขอสำเนาหนังสือจำนวน ๔ รายการ คือ ๑) หนังสือหรือคำสั่งที่กรรมการผู้จัดการให้ฝ่ายทรัพยากรบุคคลขอประวัติการรักษาของนายโอไปที่โรงพยาบาล ๒) หนังสือที่ธนาคาร ฯ มีไปขอประวัติการรักษา ๓) เอกสารที่โรงพยาบาลตอบกลับธนาคาร ฯ และ ๔) หนังสือให้ความยินยอมของนายโอในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ต่อมาธนาคาร ฯ ปฏิเสธไม่เปิดเผยโดยอ้างว่าเป็นข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ (๒) (๔) (๕) และ (๖) นายโอจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

เมื่อเรื่องถึงมือคณะกรรมการวินิจฉัย ฯ ธนาคาร ฯ มีหนังสือชี้แจงว่า ในการประชุมคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย ฯ ได้พิจารณากรณีที่นายโอร้องเรียนต่อรองอธิบดีว่าการเจ็บป่วยของตนเองเป็นผลเนื่องมาจากการทำงานหรือสถานที่ทำงาน ส่งผลให้พนักงานตรวจความปลอดภัยไปตรวจที่สำนักงานใหญ่ และคณะกรรมการ ฯ ให้ฝ่ายบุคคลสอบถามแพทย์ประจำตัวของนายโอว่ามีความเกี่ยวพันหรือไม่ รวมทั้งมีหนังสือไปขอผลการวินิจฉัยอาการป่วยของนายโอจากโรงพยาบาลด้วย ต่อมาโรงพยาบาลแจ้งว่ายังสรุปไม่ได้ ต้องให้ผู้ป่วยไปตรวจกับกลุ่มงานอาชีวเวชกรรมโดยตรง ธนาคาร ฯ ก็ได้แจ้งนายโอ ให้ไปหาหมอพร้อมกับผู้แทนธนาคาร ฯ แต่ไม่ทราบว่าเป็นหรือเปล่า ต่อมาก็มีการขอข้อมูลข่าวสารดังกล่าว เมื่อธนาคาร ฯ ปฏิเสธก็โต้แย้งว่าเป็นข้อมูลของเขาโดยตรง จะปฏิเสธการเปิดเผยไม่ได้

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาเห็นว่า คำสั่งที่กรรมการผู้จัดการสั่งให้ฝ่ายทรัพยากรบุคคลมีหนังสือไปขอประวัติการรักษาของนายโอ หนังสือที่ธนาคาร ฯ มีถึงโรงพยาบาล และเอกสารที่โรงพยาบาลตอบกลับธนาคาร ฯ ทั้ง ๓ รายการ เป็นข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติราชการปกติของหน่วยงานของรัฐ ไม่มีข้อความใดที่จะปฏิเสธได้ตามมาตรา ๑๕ นายโอเป็นผู้มีส่วนได้เสียในฐานะเจ้าของประวัติการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล จึงสมควรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ส่วนข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๔ หนังสือให้ความยินยอมของนายโอในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ธนาคาร ฯ แจ้งว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารในส่วนนี้ จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัย ฯ แต่นายโอสามารถใช้สิทธิร้องเรียนตามมาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๓๓ เพื่อให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเข้าไปตรวจสอบได้ จึงวินิจฉัยให้ธนาคาร ฯ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๑ - ๓ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้องให้นายโอ

นายโอก็ควรไปโรงพยาบาลพร้อมเจ้าหน้าที่ของธนาคาร ฯ เพื่อตรวจอาการให้สันติสุขแล้วเอาใบรับรองแพทย์ไปให้หน่วยงานดู ส่วนรายการที่ ๔ นายโอก็คงทราบที่อยู่แล้วว่าตัวเองได้มีหนังสืออนุญาตไปหรือเปล่า มีข้อสงสัยการปฏิบัติหรือจะใช้สิทธิตามกฎหมายนี้หรือไม่ได้ครับที่ ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๘ www.oic.go.th

(ที่ สค ๔๔๔/๒๕๖๒)

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

ตาวิเศษ

ผู้ชอรายนี่เขาสงสัยว่า ทำไมกรรมการถึงออกมาพูดกับผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กำลังพูดกันในห้องประชุมที่หน้าห้อง ไม่เรียกเข้าไปคุยกันเป็นเรื่องเป็นราวในห้อง ก็เลยขอข้อมูลข่าวสารเพื่อดูให้ชัด ๆ แต่จะถึงขั้นอ่านจากปากหรือไม่ ไปดูกัน

นายวิชาเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีหนังสือถึงมหาวิทยาลัย ฯ เพื่อขอข้อมูลข่าวสารไฟล์ข้อมูลบันทึกภาพกล้องวงจรปิด อาคาร ๓๒ ชั้น ๑ ชั้น ๔ และชั้น ๗ รวม ๑๓ ตัว ตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐ - ๑๓.๐๐ น. ของวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ แต่มหาวิทยาลัย ฯ มีหนังสือแจ้งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผลว่า ขอให้แจ้งมหาวิทยาลัย ฯ ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในพื้นที่อาคารดังกล่าว จึงจำเป็นต้องขอข้อมูล และจะนำไปใช้ประโยชน์เรื่องอะไร ซึ่งแม้แต่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าไปขอไฟล์บันทึกภาพยังต้องให้เหตุผล เพราะฉะนั้น ยังไม่ให้ นายวิชาจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ในการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มหาวิทยาลัย ฯ มีหนังสือส่งเอกสารตามอุทธรณ์ไปประกอบการพิจารณาและชี้แจงว่า นายวิชาได้มีหนังสือขอข้อมูลข่าวสารไฟล์ข้อมูลบันทึกภาพกล้องวงจรปิดดังกล่าว เพื่อใช้ตรวจสอบความโปร่งใสการดำเนินงานของกรรมการสอบข้อเท็จจริงกรณีเรียกเงินคืนค่าตอบแทนมาจ่ายแทนการจัดหารถประจำตำแหน่ง เนื่องจากนายวิชาเห็นว่าผู้ทำหน้าที่ประธานกรรมการและกรรมการของสภามหาวิทยาลัย ฯ ได้เดินออกมาพูดคุยกับพยานนอกห้องประชุม แล้วกลับไปสรุปสำนวนการสอบข้อเท็จจริงในห้องประชุม นายวิชาเห็นว่าเพื่อความถูกต้องและโปร่งใส เหตุใดจึงไม่มีหนังสือเชิญพยานบุคคลเข้าไปสอบปากคำในห้องประชุม จึงได้ขอข้อมูลดังกล่าว แต่มหาวิทยาลัย ฯ ปฏิเสธว่าไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการขอข้อมูล และในวันนั้นมหาวิทยาลัย ฯ ก็ไม่ได้รับแจ้งเหตุการณ์ผิดปกติใด ๆ บริเวณนั้น และนายวิชาก็ไม่แจ้งเหตุผลและความจำเป็นในการขอข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารไฟล์ข้อมูลบันทึกภาพกล้องวงจรปิดทั้ง ๓ ชั้น รวม ๑๓ ตัว เป็นข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติราชการตามปกติของหน่วยงานของรัฐ ไม่มีข้อความที่เข้าลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดที่หน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยได้ ตามมาตรา ๑๕ เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้นายวิชาทราบได้ จึงวินิจฉัยให้มหาวิทยาลัย ฯ เปิดเผยไฟล์ข้อมูลบันทึกภาพเคลื่อนไหวของกล้องวงจรปิด อาคาร ๓๒ ชั้น ๑ ชั้น ๔ และชั้น ๗ รวม ๑๓ ตัว ตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐ - ๑๓.๐๐ น. ของวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ให้นายวิชา

จริงครับ ที่มีคำพูดว่าหน้าต่างมีหู ประตุมือห้องเป็นอย่างนี้เอง หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ หรือไปได้เนะครับที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๘ www.oic.go.th

(ที่ สค ๒๕/๒๕๖๓)

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

แบบทำไม้

กำลังเป็นเรื่องเป็นข่าวอยู่เลย พอมีเรื่องโครน่าเข้ามาลบข่าว เรื่องแบนสารกำจัดศัตรูพืชก็เลย
แฉวไป แต่ไม่ไปไหนครับ ไปอยู่ที่คณะกรรมการวินิจฉัยนี้เอง ไปฟังกันครับ

นางสาวกะหล่ำประธานเครือข่ายอาสาสมัครแม่กลอง มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
แห่งหนึ่ง ขอข้อมูลข่าวสาร ๔ รายการ คือ ๑) รายงานการประชุมครั้งที่ ๑ - ๔ ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการ
แก้ไขปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีความเสี่ยงสูง ๒) มติที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ
พร้อมเหตุผลประกอบที่ยกเลิกการใช้สารเคมีทั้ง ๓ ชนิด ๓) รายชื่อคณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ และ
๔) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ อยู่ภายใต้กฎหมายหรือคำสั่งใด ต่อมาสำนักงาน
ปลัดกระทรวง ฯ มีหนังสือแจ้งเปิดเผยข้อมูลรายการที่ ๓ คือรายชื่อคณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ ส่วนรายการที่ ๔
ให้ไปดาวน์โหลดในเว็บไซต์ได้ แต่ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๑ และ ๒ ในส่วนของรายงานการ
ประชุมและมติ โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากเป็นความเห็นของคณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ นางสาวกะหล่ำจึงมี
หนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ในการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สำนักงานปลัดกระทรวง ฯ
ส่งเอกสารและผู้แทนไปชี้แจง โดยนางสาวกะหล่ำชี้แจงก่อนว่า ตนเองเป็นตัวแทนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ
จากการยกเลิกสารเคมีทั้ง ๓ ชนิดตามที่กระทรวง ฯ อ้างว่ามีความเสี่ยงสูงกระทบต่อสุขภาพทั้งเกษตรกรและ
ผู้บริโภคมีสาร ๒ ชนิดตกค้างในผักและผลไม้หลายอย่าง แต่นางสาวกะหล่ำได้ผลพิสูจน์จากห้องปฏิบัติการก็ไม่พบ
สารเคมี ๒ ชนิดที่ตกค้างในกลุ่มตัวอย่างเดียวกันแต่อย่างใด มีเพียงผลจากโรงพยาบาลของรัฐว่าเกษตรกรใช้ผิด
วัตถุประสงค์คือ เอาไปดื่มฆ่าตัวตายปีละหลายรายต่างหาก และยังไม่มีการอินทรีย์ชนิดอื่นมีประสิทธิภาพ
ใช้ทดแทนกันได้ และผู้ซื้อต้องผ่านการอบรมการใช้สารเคมีนี้ทำให้มีราคาสูงขึ้นแต่ยอดขายตกลง ในส่วนของ
ผู้แทนกระทรวง ฯ ชี้แจงว่า ได้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แล้ว ๒ รายการ แต่รายงานการประชุมและมติของ
คณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ เปิดเผยให้ไม่ได้ เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมการ ฯ เกี่ยวกับ
ปัญหาการใช้สารเคมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จะกระทบต่อความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นของ
คณะกรรมการขับเคลื่อน ฯ

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาวิทยาศาสตร์ ฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า
ข้อมูลข่าวสารสองรายการที่เปิดเผยแล้วก็ไม่มีประเด็นพิจารณา แต่รายงานการประชุมกับมติพร้อมเหตุผล เห็นว่า
เป็นข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติราชการปกติของหน่วยงานของรัฐ แม้จะกระทบต่อความเป็นอิสระในการแสดง
ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ฯ ก็เปิดเผยได้ เว้นแต่ชื่อ นามสกุล หรือข้อความที่ทำให้ทราบว่าบุคคลใดแสดง
ความเห็นให้ปกปิดไว้ จึงวินิจฉัยให้สำนักงานปลัดกระทรวง ฯ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๑ และรายการที่ ๒
พร้อมรับรองสำเนาถูกต้องให้นางสาวกะหล่ำเว้นแต่ชื่อ นามสกุล หรือข้อความที่ทำให้ทราบว่าบุคคลใดแสดง
ความเห็นให้ปกปิดไว้

นี่เป็นการใช้กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของกลุ่มคน และการมี
ส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างชัดเจนเลยครับ มีข้อสงสัยการปฏิบัติตามกฎหมายนี้ หาก
ไปได้ครับที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓
๔๖๗๘ www.oic.go.th

(ที่ วท ๒/๒๕๖๒)

“ข้อมูลโปร่งใส ราชการไทยไร้ทุจริต”